

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

вул. Митрополита Василя Липківського, 45, м. Київ, 03035, тел. (044) 251-62-62, (044) 251-62-66

E-mail: sl.dilovod@amcu.gov.ua, сайт: amcu.gov.ua, код згідно ЄДРПОУ 00032767

№ _____

На № _____ від _____

Комітет Верховної Ради України
з питань енергетики та житлово-
комунальних послуг

*Щодо законопроєкту
реєстр. № 11301-д від 18.07.2024*

Антимонopolний комітет України (далі – Комітет) відповідно до частини третьої статті 20¹ Закону України «Про Антимонopolний комітет України» опрацював у межах компетенції проєкт Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про ринок електричної енергії» щодо застосування алгоритму розподілу коштів з поточного рахунка із спеціальним режимом використання» (*реєстр. № 11301-д від 18.07.2024*) (далі – Законопроєкт) та повідомляє про таке.

Відповідно до пояснювальної записки, доданої до Законопроєкту, проєкт акта розроблено з метою покращення платіжної дисципліни на ринку електричної енергії шляхом відкриття певними учасниками ринку електричної енергії поточних рахунків із спеціальним режимом використання та можливості запровадження відповідного алгоритму розподілу коштів з таких рахунків та посилення відповідальності за несанкціонований відбір електричної енергії.

I. Відповідно до пунктів 1–4 та 6 розділу I Законопроєкту Закон України «Про ринок електричної енергії» (далі – Закон) пропонується доповнити новими положеннями в частині несанкціонованого відбору електричної енергії, який є відбором електричної енергії за відсутності укладеного та діючого договору про постачання електричної енергії, або у разі самовільного під'єднання до електричних мереж оператора системи передачі або розподілу та/або з пошкодженими приладами обліку електричної енергії або поза охопленням приладами обліку споживача (абзац другий пункту 1 розділу I Законопроєкту); зобов'язанням споживача не здійснювати несанкціонований відбір електричної енергії, а оператора системи передачі та операторів системи розподілу припиняти електроживлення електроустановки у разі несанкціонованого відбору електричної енергії (абзац другий пунктів 2–4 розділу I Законопроєкту).

Водночас зміни до Закону не містять зобов'язання для операторів малої системи розподілу припиняти електроживлення електроустановки у разі несанкціонованого відбору електричної енергії для споживачів, приєднаних до малої системи розподілу, як це передбачено для оператора системи передачі та операторів системи розподілу.

ДОКУМЕНТ СЕД АСКОД

Сертифікат:
3FAA9288358EC003040000002B6B3700FAAFC100
Підписувач: Кириленко Павло Олександрович
Дійсний з: 13.09.2023 0:00:00 по 12.09.2025 23:59:59

Антимонopolний комітет України

№ 300-29.1/01-8295є від 26.08.2024

Також несанкціонований відбір електричної енергії вважатиметься порушенням законодавства, що регулює функціонування ринку електричної енергії (абзац другий пункту 6 розділу I Законопроекту).

Разом із цим відповідно до статті 77 Закону **відповідальність за порушення законодавства, що регулює функціонування ринку електричної енергії, передбачена лише для учасників ринку.**

Учасник ринку електричної енергії (далі – учасник ринку) – виробник, електропостачальник, трейдер, оператор системи передачі, оператор системи розподілу, оператор малої системи розподілу, оператор ринку, гарантований покупець, оператор установки зберігання енергії та споживач, які провадять свою діяльність на ринку електричної енергії в порядку, передбаченому Законом (пункт 96 частини першої статті 1 Закону).

Відповідно до частини третьої статті 3 Закону **обов'язковою умовою участі в ринку електричної енергії (крім споживачів, які купують електроенергію за договором постачання електричної енергії споживачу) є укладення договору про врегулювання небалансів з оператором системи передачі.**

Враховуючи положення пункту 1 частини першої статті 58 Закону, купувати електричну енергію для власного споживання споживач може двома способами:

1) за двосторонніми договорами та на організованих сегментах ринку, за умови укладення ним договору про врегулювання небалансів та договору про надання послуг з передачі електричної енергії з оператором системи передачі, а у разі приєднання до системи розподілу – договору про надання послуг з розподілу електричної енергії з оператором системи розподілу;

2) на роздрібному ринку в електропостачальників або у виробників, що здійснюють виробництво електричної енергії на об'єктах розподіленої генерації, за правилами роздрібного ринку.

Таким чином, саме наявність укладеного договору про врегулювання небалансів з оператором системи передачі визначає, **чи є такий споживач учасником ринку в розумінні Закону, а відтак чи притягуватиметься він до відповідальності за порушення законодавства, що регулює функціонування ринку електричної енергії.**

Отже, споживачі, які купують електроенергію на роздрібному ринку за договором постачання електричної енергії споживачу, не є учасниками ринку електричної енергії, а відтак не притягуватимуться до відповідальності за порушення законодавства, що регулює функціонування ринку електричної енергії відповідно до статті 77 Закону.

Крім того, відповідно до частини другої статті 77 Закону правопорушенням на ринку електричної енергії є, зокрема, крадіжка електричної енергії, самовільне підключення до об'єктів електроенергетики, споживання електричної енергії без приладів обліку, що за змістом є аналогічним порушенню у вигляді несанкціонованого відбору електричної енергії.

Водночас **за одне правопорушення** на ринку електричної енергії може застосуватися **лише один вид санкції або штраф разом із зупиненням дії ліцензії** (частина сьома статті 77 Закону).

Також відповідно до статті 61 Конституції України ніхто не може бути двічі притягнений до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення.

Враховуючи наведене, запровадження в Законі положень щодо несанкціонованого відбору електричної енергії призводитиме або може призвести до недопущення, усунення, обмеження чи спотворення конкуренції шляхом:

1) надання споживачам, які купують електричну енергію за договором постачання електричної енергії споживачу (на роздрібному ринку) та не є учасниками ринку електричної енергії, переваг у вигляді звільнення від відповідальності за несанкціонований відбір

електричної енергії, які ставитимуть їх у привілейоване становище стосовно конкурентів – споживачів, які купують електричну енергію за двосторонніми договорами та на організованих сегментах ринку та є учасниками ринку електричної енергії, а відтак притягуватимуться до відповідальності за порушення законодавства, що регулює функціонування ринку електричної енергії;

2) надання споживачам, які приєднані до малої системи розподілу, переваг у вигляді відсутності вимоги до оператора малої системи розподілу припиняти електроживлення електроустановки в разі несанкціонованого відбору електричної енергії такими споживачами, які ставитимуть їх у привілейоване становище порівняно з конкурентами – споживачами, які приєднані до системи передачі та систем розподілу;

3) створення передумов для подвійного притягнення до відповідальності за несанкціонований відбір електричної енергії споживачів – учасників ринку електричної енергії з огляду на наявність у статті 77 Закону такого виду порушення як крадіжка електричної енергії, самовільне підключення до об'єктів електроенергетики, споживання електричної енергії без приладів обліку.

II. Абзацом дванадцятим пункту 7 розділу I Законопроекту пропонується доповнити розділ XVII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону новим положенням, відповідно до якого *тимчасово, на час дії воєнного стану в Україні, за поданням оператора системи передачі або оператора систем розподілу встановлюється статус «Переддефолтний» та «Дефолтний» для електропостачальників (крім постачальника універсальних послуг та постачальника «останньої надії») у випадку несплати за надані у період дії воєнного стану послуги з передачі та/або розподілу електричної енергії оператором системи передачі або оператором системи розподілу до 15 числа місяця наступного за розрахунковим. Встановлення статусу «Переддефолтний» та «Дефолтний» визначається правилами ринку та іншими нормативно-правовими актами, затвердженими Регулятором.*

Згідно із частиною другою статті 3 Закону функціонування ринку електричної енергії здійснюється, зокрема, на таких принципах:

- рівності прав на продаж та купівлю електричної енергії;
- недискримінаційної участі в ринку електричної енергії.

Відповідно до частини дванадцятої статті 2 Закону рішення (заходи) суб'єктів владних повноважень, прийняті на виконання норм цього Закону, мають відповідати принципам, зокрема, недискримінації.

Згідно з принципом недискримінації рішення, дії, бездіяльність суб'єктів владних повноважень не можуть призводити:

до юридичного або фактичного обсягу прав та обов'язків особи, який є відмінним від обсягу прав та обов'язків інших осіб у подібних ситуаціях, якщо лише така відмінність не є необхідною та мінімально достатньою для задоволення загальносупільного інтересу;

до юридичного або фактичного обсягу прав та обов'язків особи, який є таким, як і обсяг прав та обов'язків інших осіб у неподібних ситуаціях, якщо така однаковість не є необхідною та мінімально достатньою для задоволення загальносупільного інтересу.

Відповідно до підпунктів 3–5 пункту 1.7.5 глави 1.7 розділу I Правил ринку, затверджених постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 14.03.2018 № 307 (у редакції постанови Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 24.06.2019 № 1168), на період існування статусу «Дефолтний» адміністратор розрахунків вживає до такого учасника ринку, зокрема, такі заходи:

1) зупиняє майбутні та скасовує діючі реєстрації двосторонніх договорів щодо продажу електричної енергії учасникам ринку;

2) установлює нульовий обсяг продажу електричної енергії на ринку «на добу наперед» та внутрішньодобовому ринку для такого учасника ринку;

3) якщо учасник ринку також виступає в якості електропостачальника (або споживача), після набуття ним статусу «Дефолтний» постачання електричної енергії споживачам такого учасника ринку (або такому учаснику ринку) здійснюється постачальником «останньої надії» відповідно до Правил роздрібного ринку з 00:00 дня, наступного за днем набуття ним статусу «Дефолтний».

Водночас відповідно до пункту 4.31 розділу IV Правил роздрібного ринку електричної енергії, затверджених постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 14.03.2018 № 312, електропостачальник може включати в єдиний платіжний документ за електричну енергію також суми оплати за послуги оператора системи, якщо таку оплату забезпечує електропостачальник, у тому числі за послуги оператора системи передачі, та послуги постачальника послуг комерційного обліку, якщо оплата за ці послуги забезпечується електропостачальником.

Враховуючи зазначене, у випадку несплати споживачем електропостачальнику за послуги з передачі та/або розподілу електричної енергії за договором постачання електричної енергії, електропостачальник не в змозі сплатити за такі послуги оператору системи передачі / оператору системи розподілу та набуває статусу «Переддефолтний»/«Дефолтний».

Водночас зазначена умова щодо набуття статусу «Переддефолтний» і «Дефолтний» у разі несплати оператору системи передачі / оператору системи розподілу за послуги з передачі / розподілу не передбачена для інших учасників ринку, які є також споживачами послуг з передачі / розподілу як й електропостачальники.

Отже, запровадження в Законі тимчасових, на час дії воєнного стану в Україні, положень, відповідно до яких лише електропостачальники (крім постачальника універсальних послуг та постачальника «останньої надії») у випадку несплати за надані в період дії воєнного стану послуги з передачі та/або розподілу електричної енергії набуватимуть статусу «Переддефолтний» та «Дефолтний» може створити несприятливі (дискримінаційні) умови діяльності для таких електропостачальників порівняно з іншими учасниками ринку електричної енергії та призвести до їх виходу з ринку, а відтак створити негативні наслідки для економічної конкуренції.

Також абзацом одинадцятим пункту 7 розділу I Законопроєкту пропонується доповнити розділ XVII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону новим положенням, відповідно до якого електропостачальники при проведенні розрахунків за отримані послуги з передачі та розподілу електричної енергії зобов'язані забезпечувати недискримінаційність та пропорційність розрахунків перед операторами системи передачі та операторами систем розподілу за відповідний розрахунковий період (місяць).

Разом із тим Законопроєктом не визначено механізм, відповідно до якого електропостачальник недискримінаційно та пропорційно проводитиме розрахунки за отримані послуги з передачі та розподілу електричної енергії перед оператором системи розподілу та оператором системи передачі.

III. Законопроєктом пропонується запровадити для захищених споживачів та споживачів, об'єкти яких визначені як об'єкти критичної інфраструктури, механізм взаєморозрахунків за поставлену електричну енергію постачальником «останньої надії» на підставі рахунку із спеціальним режимом використання.

Водночас Законопроєкт не передбачає розробки алгоритму / порядку розподілу коштів із рахунку із спеціальним режимом використання, а також визначення органу державної влади, до повноважень якого входить розробка такого алгоритму / порядку.

Відсутність у Законопроекті положень щодо необхідності розробки порядку / алгоритму, на підставі якого розподілятимуться кошти на поточний рахунок захищених споживачів та споживачів, об'єкти яких визначені як об'єкти критичної інфраструктури, може створювати несприятливі (дискримінаційні) умови діяльності для зазначених споживачів у вигляді неможливості використання власних грошових коштів для здійснення господарської діяльності, а відтак до недопущення усунення, обмеження та спотворення конкуренції на ринках, де діють такі споживачі.

Враховуючи зазначене, пропонуємо в Законопроекті визначити орган державної влади, відповідальний за розробку алгоритму / порядку, здійснення операцій за рахунками із спеціальним режимом використання захищеного споживача та споживача, об'єкти якого визначені як об'єкти критичної інфраструктури, для розрахунків на ринку електричної енергії.

IV. Законопроектом пропонується визначити, що:

*Постачальник «останньої надії» **має право припинити** постачання електричної енергії до закінчення визначеного цим Законом строку у разі невиконання споживачем умов договору про постачання електричної енергії постачальником «останньої надії» щодо повної та своєчасної оплати споживачем вартості електричної енергії та/або договору про реструктуризацію заборгованості (крім захищеного споживача та споживача, об'єкти якого визначені як об'єкти критичної інфраструктури), та ініціювати відключення такого споживача з першого дня (включно) поточного періоду постачання електричної енергії споживачу у разі наявності у відповідного споживача заборгованості за минулі періоди за договором про постачання електричної енергії постачальником «останньої надії» та/або за договором про реструктуризацію заборгованості та за наявності попередження про припинення постачання електричної енергії, наданого споживачу до початку поточного періоду постачання електричної енергії постачальником «останньої надії» (абзац десятий пункту 5 розділу I Законопроекту).*

*Постачальник «останньої надії» **має право ініціювати** відключення захищених споживачів та споживачів, об'єкти яких визначені як об'єкти критичної інфраструктури, з першого дня (включно) поточного періоду постачання електричної енергії споживачу, **у разі не виконання відповідним споживачем вимог цього Закону, зокрема, у разі відсутності рахунку із спеціальним режимом використання** (абзац дванадцятий пункту 5 розділу I Законопроекту).*

З огляду на те, що державне підприємство зовнішньоекономічної діяльності «Укрінтеренерго» є єдиним суб'єктом, на якого покладено функції постачальника «останньої надії» на ринку електричної енергії, з метою однозначного та недискримінаційного застосування зазначених положень постачальником «останньої надії» під час надання ним послуги з постачання електричної енергії споживачам / захищеним споживачам та споживачам, об'єкти якого визначені як об'єкти критичної інфраструктури, пропонуємо в абзацах десятому та дванадцятому пункту 5 розділу I Законопроекту слова «має право припинити», «має право ініціювати» замінити словами «припиняє», «ініціює» відповідно.

Також пропонуємо визначити вичерпний перелік вимог до захищених споживачів та споживачів, об'єкти яких визначені як об'єкти критичної інфраструктури, через невиконання яких постачальник «останньої надії» має право ініціювати відключення.

Голова Комітету

Павло КИРИЛЕНКО